

MARIJAMPOLĖS REGIONO PLĖTROS TARYBA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Seimui

Kopija

Regionų plėtros taryboms

KREIPIMASIS DĖL APSKRIČIŲ REFORMOS

2009 m. balandžio 23 d.

Marijampolė

Marijampolės regiono plėtros taryba, susidedanti iš Marijampolės apskrities viršininko ir visų Marijampolės apskrities savivaldybių merų bei deleguotų savivaldybių tarybų narių, reiškia susirūpinimą, jog šiuo metu rengiama apskričių reforma gali turėti didelių neigiamų pasekmių Marijampolės regiono ekonomikai, socialinei, demografiniai situacijai.

Kaip ekonomiškai nepagrįsti politiniai sprendimai gali sąlygoti regionų vystymąsi ir plėtrą, rodo mūsų šalies istorija, tad, rengiant apskričių reformos projektą, būtina gili analizė ir tolesnis pagrindimas.

Apskričių reforma esamos viešojo administravimo sistemos kontekste

1994 m. apskričių atkūrimas buvo reikšmingas politinis žingsnis valdžios priartinimo prie žmonių ir regioninės politikos plėtros linkme. Taip prasidėjo valdžios decentralizavimo procesas, nes sprendimai labiau atitiko žmonių lūkesčius, formavosi savivalda. Dabar, planuojant naikinti aukštesnius administracinius vienetus, žengiamas žingsnis atgal – grįžtama prie didesnio valdžios centralizavimo, nes apskrities gyventojai turės mažiau įtakos sprendžiant jiems aktualius klausimus.

Pasigendama aiškios, konkrečios informacijos apie būsimą apskričių reformą. Labai svarbu žinoti, koku principu apskričių administracijų vykdomos funkcijos bus perduotos savivaldybėms ir ministerijoms, nes vis dar tiksliai nežinoma, kurios iš funkcijų bus perduotos savivaldybėms, kurios – ministerijoms. Ši informacija ypač svarbi gyventojams, nes tai tiesiogiai susiję su jiems svarbių klausimų sprendimu, juolab kad gyventojai jau perpratę dabartinę viešojo administravimo sistemą ir žino, kokias viešojo administravimo funkcijas atlieka savivaldybės administracija, o kokias – apskrities viršininko administracija.

Apskričių reforma socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo aspektu

Planuojant reformą svarbu, jog prieš tai būtų įvertinta reformos ilgalaikės ekonominės ir socialinės pasekmės bei reformos įtaka tolygiai šalies plėtrai. Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2007–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1269, numato, jog turi būti skatinama 7 regioninių centrų (vienas iš jų yra Marijampolės miestas) plėtra, kad sumažėtų socialiniai ir ekonominiai skirtumai tarp Lietuvos regionų ir jų viduje, taip pat teritorinei socialinei sanglaudai šalyje didinti. Tačiau, pagal dabar numatomą vykdyti apskričių reformą, socialiniai ir ekonominiai skirtumai tarp regionų ir jų viduje ne

tik nemažės, bet tik didės – tai lems netolygus lėšų pasiskirstymas tiek tarp regionų, tiek ir jų viduje, nes, pagal dabar nusistovėjusią praktiką, didžioji paramos lėšų dalis atitekdavo didiesiems miestams (Vilniui ir kt.). Pernelyg didelis didžiųjų miestų augimas lemia neigiamas pasekmes, pavyzdžiui, miesto gatvių arba teritorijos perpildymą, taršą, neproporcingą nekilnojamojo turto ir žemės kainų didėjimą.

Panaikinus apskritis, naujai sukurtų regionų centrais taps didieji miestai, naikinamų apskričių centrai, netekiantys regiono centro bei administracinio vieneto statuso, praras ir investicini patrauklumą, kadangi verslo ir kitos įmonės steigiamos ten, kur yra strateginę reikšmę turintys objektai. Taigi regionai ir teritoriniai vienetai jų viduje plėtosis netolygiai. Taip bus pažeistas tvarios ir tolygios plėtos principas, reglamentuojamas Regioninės plėtos įstatymo. Siekiant išvengti augimo polių formavimosi tik didžiuosiuose miestuose, svarbu, kad regionai būtų formuojami jų centrus steigiant ne didžiuosiuose miestuose.

Remiantis Statistikos departamento 2009 m. duomenimis, gyventojų skaičius visose Marijampolės apskrities savivaldybėse mažėja. Svarbiausia to priežastis yra gyventojų išvykimas darbo ieškoti į užsienį arba į didžiuosius šalies miestus, nes didžioji dalis privataus sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės bei valdžios išlaidų tenka didiesiems miestams, kuriuose kuriamos darbo vietos, kurių dalį užima atvykstantieji iš mažiau išsivysčiusių regionų. Investicijoms ir kapitalui koncentruojantis ekonomiškai išsivysčiusiuose centruose bei, centralizuojant institucijų valdymą, regionuose mažėja darbo vietų ir kvalifikuotiems specialistams.

Apskričių reforma ekonominiu aspektu

Reikia atsižvelgti ir į apskričių funkcijų perdavimo savivaldybėms ir ministerijoms kaštus. Vienas iš apskričių reformos tikslų yra mažinti valdininkų skaičių, taip sutaupant valstybės biudžeto lėšų. Tačiau dalį apskričių funkcijų perėmus ministerijoms, naujai priskirtoms funkcijoms vykdyti taip pat bus reikalingi darbuotojai, todėl valdininkų skaičius sumažės naikinamų apskričių centruose, bet jis padidės ministerijose. Ministerijų darbuotojų darbo vietos visiškai išlaikomos iš valstybės biudžeto. Valdininkų skaičius išaugs ir savivaldybėse, nes perimtoms apskričių viršininkų funkcijoms vykdyti bus reikalingi darbuotojai. Taigi iš valstybės biudžeto reikės skirti didesnius asignavimus savivaldybių biudžetams. Perduotoms apskričių viršininkų administracijų funkcijoms vykdyti tiek ministerijose, tiek savivaldybėse bus reikalingi kvalifikuoti specialistai. Šiuo metu optimali viešojo administravimo sistema jau sukurta. Todėl vykdyti apskričių viršininkų administracijų funkcijas per savivaldybes ir ministerijas kainuos ne pigiau negu šias funkcijas vykdytų apskričių viršininkų administracijos.

Apskričių reforma pagrindinių tikslų nepasieks: valdininkų skaičius nesumažės ir tokiu būdu nebus sutaupyta valstybės biudžeto lėšų, netgi atvirkščiai – valstybės biudžeto lėšų naujai kuriamai viešojo administravimo sistemai gali reikėti daugiau nei jau esamos sistemos išlaikymui.

Siekiant išvengti neigiamų apskričių reformos pasekmių siūloma:

1. Prieš įgyvendinant apskričių reformą, realiai įvertinti jos kaštus ir ilgalaikes pasekmes ekonominiu, socialiniu ir kitais aspektais.
2. Sukurti skaidrų ir aiškų funkcijų persikirstymo tarp ministerijų, apskričių ir savivaldybių modelį.
3. Parengti regionų ekonominius skirtumus mažinančių priemonių planą, kad būtų užtikrintas subalansuotas ekonomikos vystymasis regionuose ir tolygi jų plėtra (pavyzdžiui, investuoti į investicijoms patrauklios infrastruktūros plėtrą, diferencijuoti mokesčius pagal apskričių ekonominį išsivystymo lygį ir pan.).